

ЕЗИКОВА КУЛТУРА

ALL INCLUSIVE, ОЛ ИНКЛУЗИВ, ОЛИНКЛУЗИВ ИЛИ ВСИЧКО ВКЛЮЧЕНО В ЦЕНАТА

МИГЛЕНА МИХАЙЛОВА-ПАЛАНСКА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. Л. АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
miglena.m@gmail.com

През последните години широка популярност в сферата на туризма набира т.нар. услуга *олинклузив*, която „предлага в пакетна обща цена всички услуги, които туристите биха използвали при пътуването си, а именно транспортни разходи, ношувки, всички основни и допълнителни храненияя, напитки, ползване на общите съоръжения в хотела“ (Василева/Vasileva 2012: 105). Едва ли има туристическа агенция, в чиято рекламна брошура или интернет страница да липсват предложения с този вид туристическа услуга – *Резервирайте вашата All inclusive почивка; ол инклузив оферти* (www.astralholidays.bg); *Ол инклузив пакети Лято 2017 с чадър и шезлонг на плажа* (www.allinclusive.bg). В медиите също е обект на внимание – *България все по-силно се профилира като ол инклузив дестинация; Регулаторът предупреди за подвеждащи „ол инклузив“ оферти* (www.dnevnik.bg); *Предлагат ол инклузив в петзвездни хотели с развалени храни* (www.frognews.bg); *Струва ли си ол инклузив-ът? Ядене на корем. Изразът спокойно може да бъде използван като синоним на популярния туристически пакет ол инклузив* (www.nbox.bg). Нейната същност се проследява в учебната литература – (...) *all inclusive постига по-голяма ефективност за хотелиера и по-високи доходи за туроператора* (Лаков/Lakov 2014: 81). Изискванията към предлагането ѝ са регламентирани в нормативни документи – *V. Обслужване по системата „ол инклузив“* (Наредба за изискванията към местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения и за реда за определяне на категория, отказ, понижаване, спиране на действието и прекратяване на категорията, ДВ, бр. 65 от 25.08. 2015 г.).

За първи път услугата е представена през 50-те години на XX век от френската хотелска верига „Клуб мед“, която организира нов тип почивки във ваканционни селища, като прибавя престоя и храненето към цената на почивката. Оттогава насам освен с мащабното си разпространение *олинклузивът* става известен и с разнообразните си модификации. В зависимост от количеството и качеството на включените компоненти от основните и допълнителните туристически услуги специалистите различават *ultra/super all inclusive, max all inclusive, light/soft all inclusive*, респ. *ултра/супер ол инклузив, макс ол инклузив, лайт/софт ол инклузив* и др. (Сомов/

Somov 2013: 437, Лаков/Lakov 2014: 81). В писмената комуникация между специалистите се предпочитат инициалните абривиатури – *AI, UAI, LAI* и т.н.

Формата и значението на туристическия термин *олинклузив* са изведени от английското прилагателно *all-inclusive* ‘including everything’ (CALD 2005: 32), т.е. ‘който включва всичко’. Освен с атрибутивна функция в българския език се реализира и като съществително име със самостоятелна употреба. Извън комуникацията в туризма (но не е изключено влиянието ѝ) се среща и с общоупотребимото си значение – *Висше ол инклузив за българи в Англия* (www. blitz.bg); *„В двучасовото шоу „Ол инклузив“ ще има от всичко“*. Това обеща в *„Здравей, България“ по Нова телевизия водещият на бъдещото предаване – актьорът Калин Сърменов* (www.fakti.bg); в реклама за банков кредит – *All inclusive оферта*.

Като нова в нашия език (все още нерегистрирана в лексикографски трудове с нормативен характер) думата *олинклузив* е подложена на адаптация, изразяваща се в промените, които настъпват във формата и значението на заемката в съответствие с езиковите норми на приемащия я език. Както се вижда от посочените по-горе примери, наред с транслитерираната форма *ол инклузив* (много рядко *ол-инклузив*) се употребява и оригиналната *all inclusive*. В нито един от многобройните източници не беше забелязан правописният вариант *олинклузив*, който всъщност е правилният съгласно правилото за слято писане на сложните съществителни имена, чиито съставки (първата или и двете) са от чужд произход и не се употребяват като самостоятелни думи в езика (ОПРБЕ/OPRBE 2012: 52). В тази връзка изписването на разновидностите на *олинклузива* също трябва да е слято – *ултраолинклузив, софтолинклузив* и т.н.

Попълването на съвременните терминологични системи с материални заемки се обяснява, от една страна, с необходимостта новите понятия да бъдат номинирани, като най-лесният начин е новите денотати да се означат с номинациите, с които са известни в езика източник. От друга страна, се отчита ролята на активната специална комуникация и авторитетът на английския език. Като етап от процеса на адаптация е установяването на преводен еквивалент на материалната заемка.

В българския стандарт на туристическите услуги е възприета калката *всичко включено в цената* ‘ценоразпис, при който са включени място за настаняване, храни и определени напитки, както и ползване на определени съоръжения’ (БДС EN ISO 18513: 2010: Туристически услуги. Хотели и други видове места за настаняване при туризъм. Терминология). Независимо че в специализирания език преобладава формата *олинклузив*, не е изолирана употребата (самостоятелна или паралелна с *олинклузив*) на варианта с прозрачна словообразователна структура *всичко включено в цената* – *Системата „ол инклузив“ (всичко включено в цената) е многостранна концепция за почивка, в основата на която са включени най-често транспортните разходи от и до дестинацията, настаняване в туристическия обект, едно или няколко хранения, допълнителни услуги и др.* (Тодоров/Todorov 2009: 127); *7 нощувки на база „всичко включено в цената“* (www. unicorn.bg); *Чадърът и шезлонгът не са сред задължителните услуги в офертите „всичко включено в цената“ (ол инклузив, all inclusive)* (www.

dnevnik.bg). Среща се също и лексикалният вариант *всичко включено* – *настаняване на база All Inclusive (всичко включено)* (www.partner-travel.com); *Храната е великолепна, има няколко ресторанта, които обслужват на базата на всичко включено туристите* (www.bgspace.com); *Обслужването на гостите в хотела може да бъде: всичко включено – пълен пансион (закуска, обяд, вечеря) + алкохолни и безалкохолни напитки местно производство* (Сомов/Somov 2013: 437).

Силното влияние на универсалната езикова тенденция към интернационализация няма как да не доведе до навлизането в езика ни на думи и термини като: *бренд, делистване, маунтинбайкинг, уъркшоп, шопинг* и под. В официални издания и при речниково отразяване би трябвало да се предпочита или поставя на първо място вариантът, който е мотивиран и съобразен с книжовните норми на езика, т.е. *всичко включено в цената (всичко включено, олинклузив)*.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Василева 2012: *Василева, В.* Хотелиерство. Шумен, Химера. [Vasileva 2012: *Vasileva, V.* Hotelierstvo. Shumen, Hимера.]

Лаков 2014: *Лаков, П.* Хотелиерство. Велико Търново, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите. [Lakov 2014: *Lakov, P.* Hotelierstvo. Veliko Tarnovo, Visshe uchilishte po agrobiznes i razvitie na regionite.]

ОПРБЕ 2012: Официален правописен речник на българския език. София, Просвета. [OPRBE 2012: Ofitsialen pravopisen rechnik na balgarskia ezik. Sofia, Prosveta.]

Сомов 2013: *Сомов, Г., И. Шопова.* Хотелиерство. Управление, организация, технология. Пловдив, Академично издателство на ВУАРР. [Somov 2013: *Somov, G., I. Shopova.* Hotelierstvo. Upravlenie, organizatsia, tehnologia. Plovdiv, Akademichno izdatelstvo na VUARR.]

Тодоров 2009: *Тодоров, Д.* Хотелиерство. София, Матком. [Todorov 2009: *Todorov, D.* Hotelierstvo. Sofia, Matkom.]

CALD 2005: Cambridge Advanced Learner's Dictionary. Cambridge University Press.

✉ Гл. ас. д-р Миглена Михайлова-Паланска

Секция по терминология и терминография

Институт за български език, БАН

бул. „Шипченски проход“, 52, бл. 17, 1113 София, България